

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Stuivekenskerkestraat

Diksmuide, West-Vlaanderen

2025K297

ARCHEOLOGIENOTA

VERSLAG VAN RESULTATEN

BUREAUONDERZOEK

RUBEN WILLAERT NV

8200 SINT-MICHIELS-BRUGGE

TEN BRIELE 14 | BUS 15

AUTEUR:

Aaron Willaert, Merlijn De Baene

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2025

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV. Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	1
INLEIDING	2
1. BUREAUONDERZOEK [BO]	3
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE	3
1.1.1 Administratieve gegevens	3
1.1.2 De onderzoeksopdracht	5
1.1.3 Het projectgebied	6
1.2 ASSESSMENT	8
1.2.1 Landschappelijk kader	8
1.2.2 Historisch kader	14
1.2.3 Archeologisch kader	24
1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK	33
BIBLIOGRAFIE	i
BIJLAGE	ii

INLEIDING

De initiatiefnemer plant reliëfwijzigingen op een akker in Stuivekenskerke, deelgemeente van Diksmuide, provincie West-Vlaanderen. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 21 801 m², over het gehele terrein zijn bodemingrepen voorzien.

Het projectgebied situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als landschappelijk waardevol agrarisch gebied. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt omdat de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen meer dan 5000 m² bedraagt.

RUBEN WILLAERT NV is aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureaustudie op te maken met het oog op een advies naar uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding, of vrijgave van het terrein.

1. BUREAUONDERZOEK [BO]

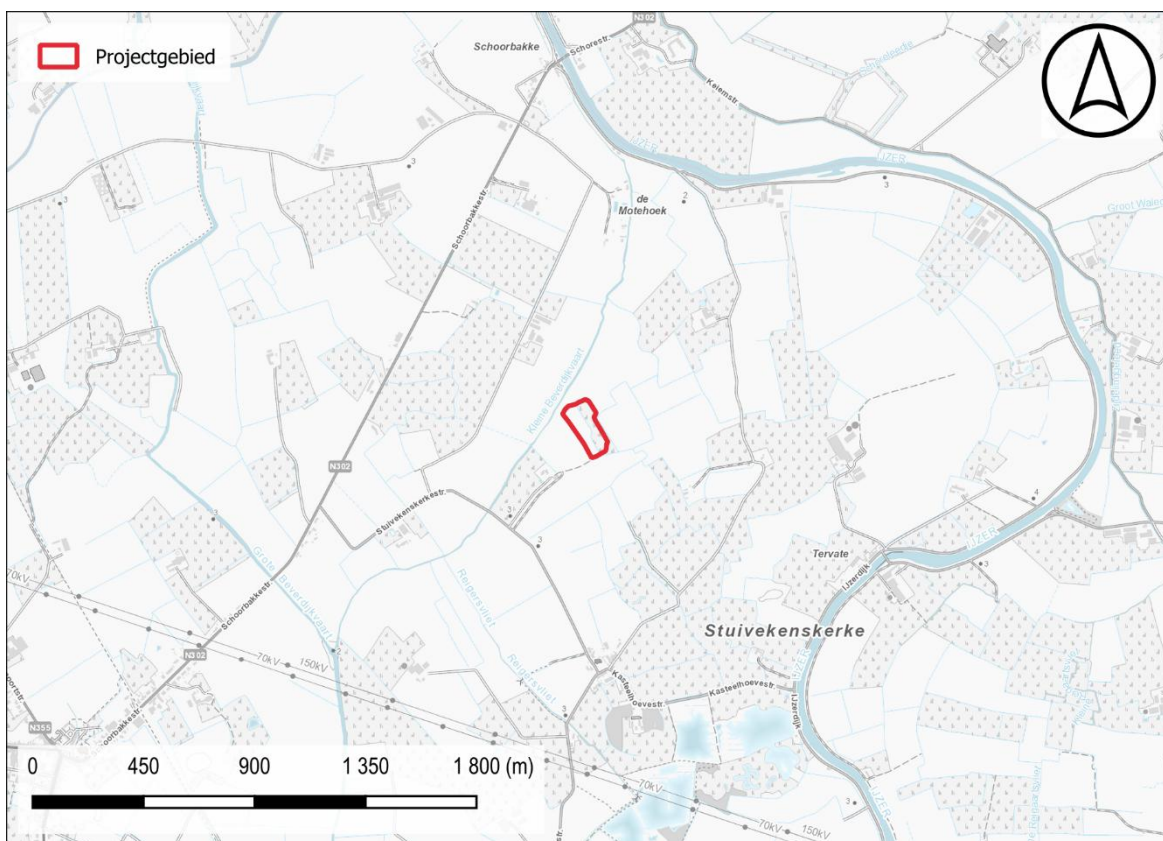
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1.1 Administratieve gegevens

PROJECTCODE	2025K297	
ERKENNINGSNUMMER	OE/ERK/ARCHEOLOOG/2015/0069	
<i>BOUNDING GEOMETRY</i>	X ₁ : 41593	Y ₁ : 198256
	X ₂ : 41988	Y ₂ : 198539
KADASTER	Diksmuide Afdeling 15, Stuivekenskerke, Sectie A, Nummers 72A, 71A,	
GEOGRAFISCHE INPLANTING	Figuur 1 en 2	
OPZET INITIATIEFNEMER	Figuur 4	

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt)

Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)

1.1.2 De onderzoeksopdracht

1.1.2.1 *Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied*

“Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen en wetenschappelijk onderzoek.”
– CGP 4.0; p. 28

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, topografie, geomorfologie, bodemgebruik, vegetatie, en ingreephistoriek, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het afgebakende projectgebied opgesteld. Hiertoe wordt een stapsgewijze onderzoeksprocedure doorlopen, waarbij de vraagstelling steeds teruggekoppeld wordt naar volgende kernpunten:

- Wat is de trefkans op intact bewaarde archeologische aanwijzingen?
- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden? Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?

1.1.2.2 *Werkwijze en strategie van het vooronderzoek fase BO*

RUBEN WILLAERT NV werd aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureauonderzoek op te maken. Dit bureauonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog van Ruben Willaert NV. De aard van de werken werd tijdens het bureauonderzoek afgewogen tegen de voorhanden zijnde gegevens relevant voor het projectgebied op bodemkundig, landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak.

De archeologienota werd opgemaakt middels *Office*- en *Adobe*-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. Hierin werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op geopunt.be, dov.vlaanderen.be, geo.onroerenderfgoed.be, cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris [CAI]¹. De geraadpleegde literatuur, de digitale bronnen en het kaartmateriaal zijn te vinden in de bijlage.

---

¹ De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen en andere sites met erfgoedwaarde; onder dezelfde noemer verzamelen we alle opgestelde archeologienota's vanaf 2015.

1.1.3 Het projectgebied

1.1.3.1 Archeologische voorkennis

Binnen de grenzen van het projectgebied vond in het verleden nog geen archeologisch (voor)onderzoek plaats.

1.1.3.2 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen nabij de Kleine Beverdijk, ten noorden van de Stuivekenskerkestraat in Stuivekenskerke, deelgemeente van Diksmuide. Stuivekenskerke is gelegen in het noordwesten van de provincie West-Vlaanderen, ten westen van de IJzer op zo'n 7 kilometer ten noordwesten van de stad Diksmuide. Omliggende gemeenten zijn: ten noorden Schore (Middelkerke), ten oosten Keiem (Diksmuide) en Kaaskerke (Diksmuide), ten zuiden Lampernisse (Diksmuide) en ten westen Pervijze (Diksmuide).

Het centrum van Stuivekenskerke ligt op ca 3000 m ten zuiden van het projectgebied, het centrum van Diksmuide ligt op ca. 6500 m ten zuidoosten en de IJzer stroomt op ca. 2000 m ten oosten van het terrein.

Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

1.1.3.3 Geplande bodemingrepen

De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 21 801 m², over het gehele terrein zijn bodemingrepen voorzien.

De initiatiefnemer plant reliëfwijzigingen op een akker in Stuivekenskerke, deelgemeente van Diksmuide, provincie West-Vlaanderen. Er worden twee grachten uitgebreid. De noordelijke gracht wordt verbreed van 3 naar 5 meter en verdiept tot op 170 cm-mv. Dat is ca. 50 cm dieper dan de huidige toestand. De zuidelijke gracht wordt verbreed van ca. 7.5 meter naar 10 meter en verdiept tot 175 cm-mv. Dit is ca. 25 cm dieper dan de huidige toestand. Aan oostelijke zijde van deze gracht wordt een hellend vlak gerealiseerd over een lengte van 25 meter. Het hoogste punt van dit vlak komt op ca. 2.75 + m TAW te liggen.

Vervolgens wordt de gewonnen grond gebruikt om de rest van de akker wat op te hogen en delen van bestaande grachten te dempten. Deze grond wordt bovenop het maaiveld gestort en nadien ingefreesd in de bestaande teelaarde.

Figuur 4: Opzet initiatiefnemer t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

1.2 ASSESSMENT

1.2.1 Landschappelijk kader

Stuivekenskerke bevindt zich ten noorden van Diksmuide, in de IJzerpolders. Het landschap in de omgeving is dan ook onlosmakelijk verbonden met de rivier en het gevecht tegen de getijdenwerking en overstromingen waarbij de omgeving doorspekt is met sloten, grachten, kanalen en dijken. Het plangebied bevindt zich ten zuiden van de Kleine Beverdijk, die verder richting het noordoosten aansluit op de IJzer.

Het lokaal hoogtemodel situeert het projectgebied op een hoogte van **ca. 2.3 tot 3.3 + m TAW**. Centraal over het terrein en in noordelijke hoek loopt een gracht. Op het DHMV is te zien dat het plangebied merkbaar lager ligt dan de belendende percelen.

Het projectgebied is gelegen in het Lid van Kortemark (Formatie van Tielt). De **Formatie van Tielt** bestaat uit een fijn zandig en zandig marien sediment. Het oudste lid is het **Lid van Kortemark** en bestaat uit horizontaal gelamineerd fijn zandig grof silt en kleiig-siltig zeer fijn zand. Het is afgezet in de overgangszone tussen de buitenkust en de open shelf.

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3c**. Het bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen. Binnen deze afzetting kunnen mogelijks hellingsafzettingen van het Quartair voorkomen. Lokaal kan deze eolische afzetting afwezig zijn. De top bestaat uit een getijdenafzetting (marien en estuarien) van het Holoceen.

Op de bodemkaart is te zien dat het plangebied quasi integraal samenvalt met een omvangrijk polygoon 'ontveende gronden'. De omliggende polygonen wijzen op de aanwezigheid van kleiplaatgronden waarbij een veenpakket afgezet kan zijn op de Pleistocene afzettingen en vervolgens is afgedekt door klei. Wanneer deze ontvening heeft plaatsgevonden is niet gekend. Dit impliceert ook niet noodzakelijk een vlakdekkende afgraving, maar eerder een afgraving in afzonderlijke, langwerpige putten. Dit betekent wel dat eventueel aanwezig erfgoed dat dateert van voor de ontvening vermoedelijk reeds grotendeels is opgeruimd.

Figuur 5: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

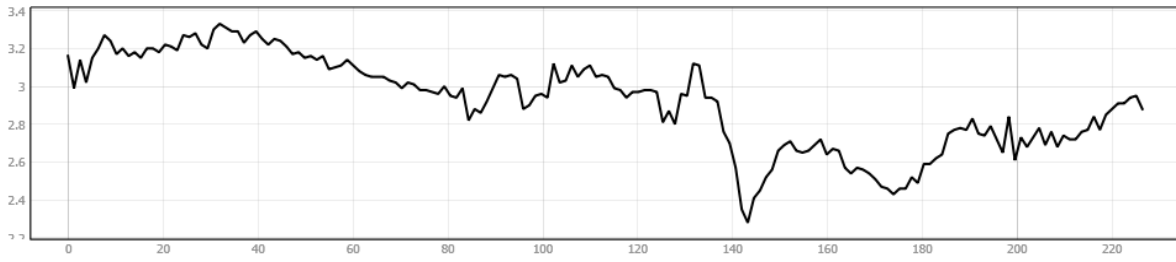
Figuur 6: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

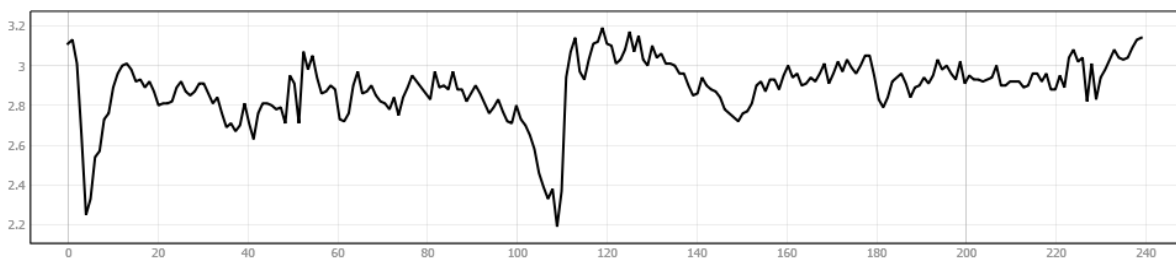
Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

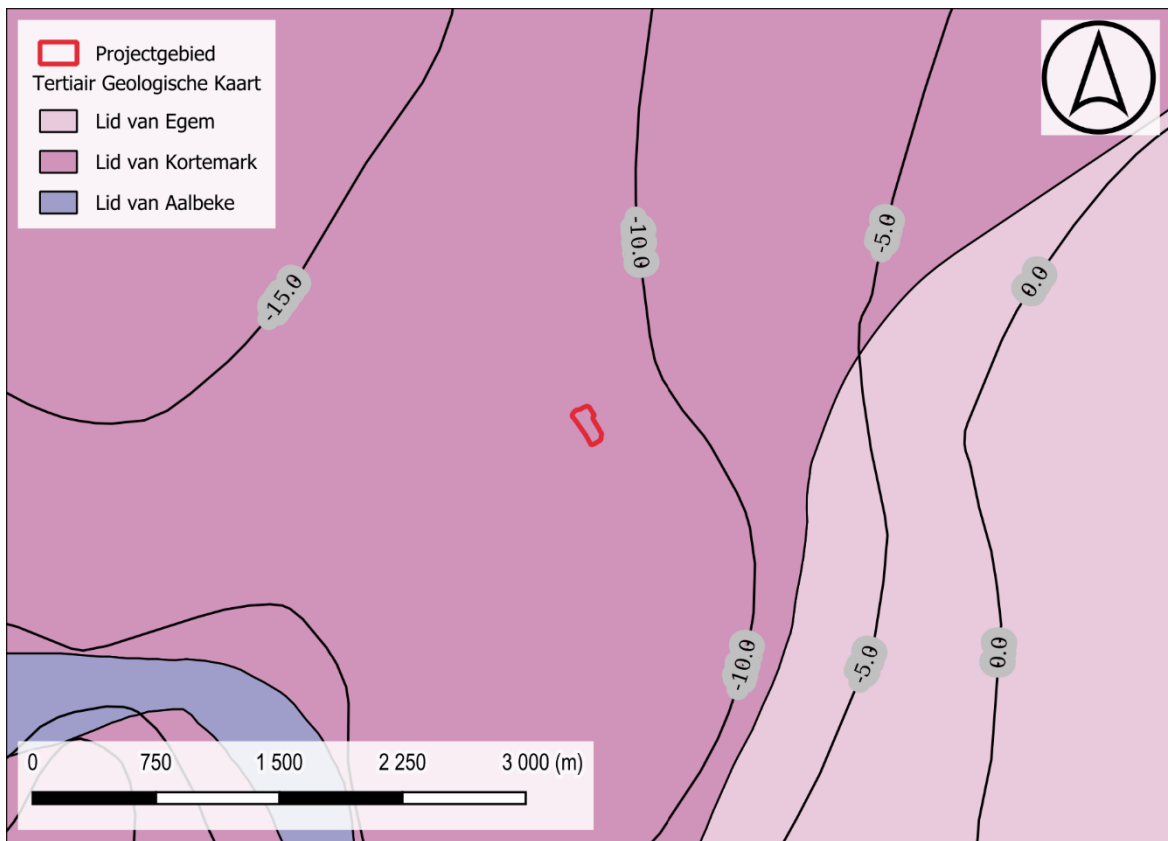
Figuur 9: Hoogteverloop 1 NW-ZO

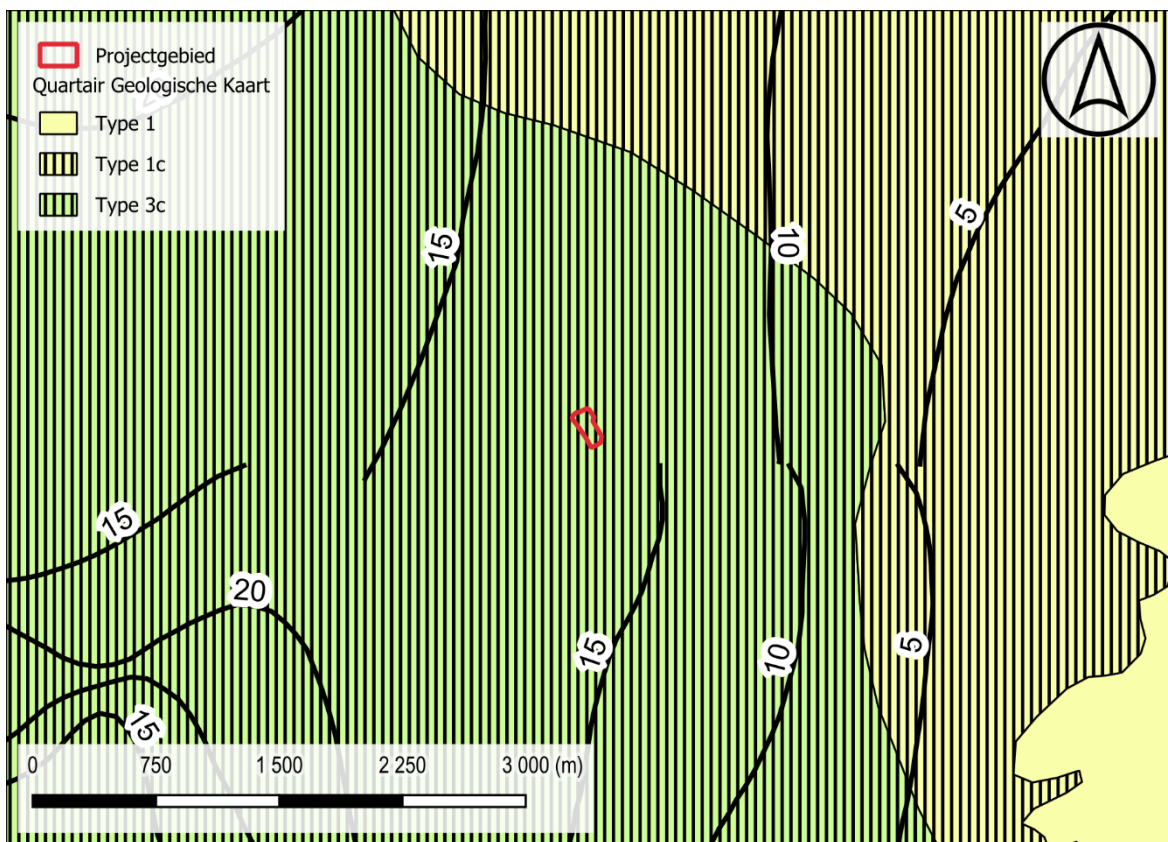
Figuur 10: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

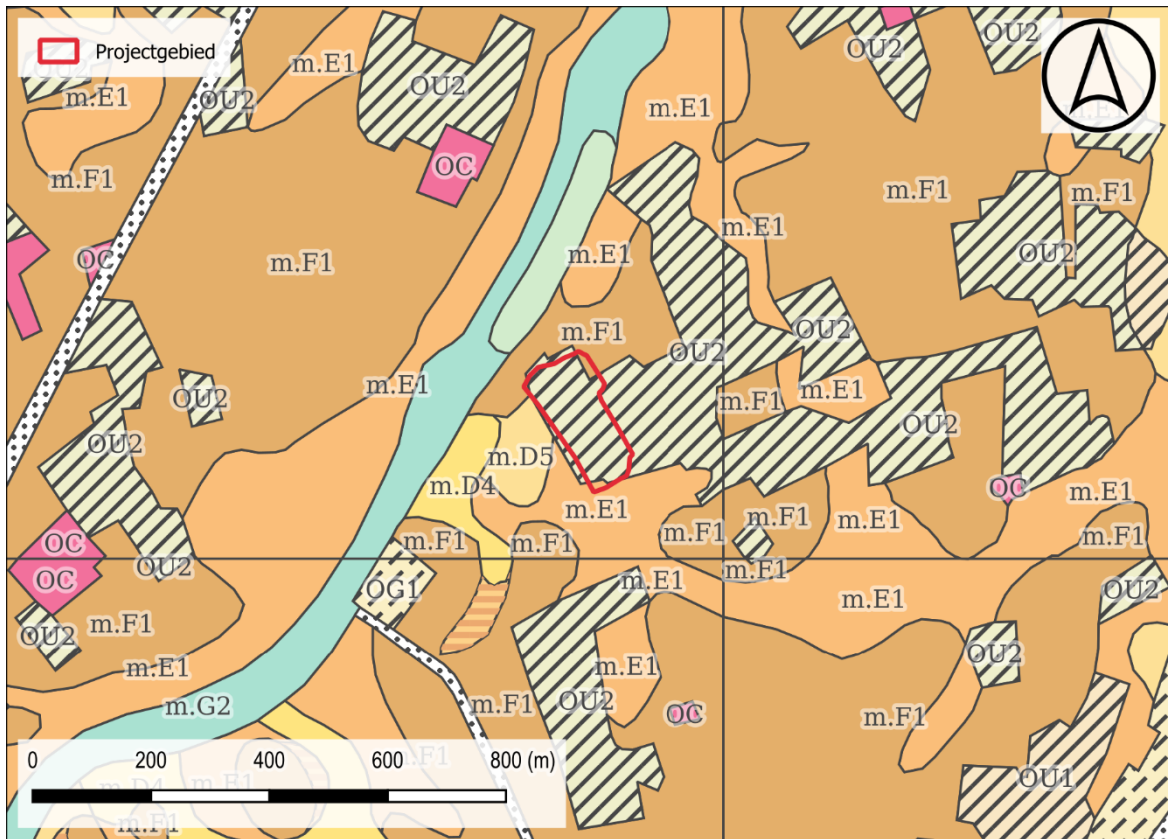
Figuur 11: Hoogteverloop 2 NO-ZW

Figuur 12: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 13: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 14: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt)

1.2.2 Historisch kader

I. Stuivekenskerke

Circa 70 na Christus - 3de eeuw: tijdens de Romeinse periode behoort Stuivekenskerke tot een slikken- en schorregebied dat reeds in cultuur wordt gebracht. In 1890 werden op zo'n 100-tal m ten noorden van het klooster van Vicogne immers een aantal grafcontexten uit de Gallo-Romeinse periode aangetroffen die op een zekere graad van bewoning wijzen. Deze vondsten bevestigen dan ook dat de algemene stelling van bewoning in de kustvlakte tijdens de Gallo-Romeinse periode ook specifiek voor Stuivekenskerke opgaat. Circa laatste kwart van de 3de eeuw - 4de eeuw: door een zeedoorbraak met een geleidelijke overstroming van de kustvlakte wordt de bewoning in dit gebied voor lange tijd opgegeven.

Eerste helft 10de eeuw: het klimaat wordt gekenmerkt door een uitzonderlijke droogte die de verlanding van de schorre en de duinvorming in de hand werkt. De gewijzigde landschapstructuur van de kustvlakte, geeft de mens de mogelijkheid om het natuurlandschap tot cultuurlandschap om te werken door de schorre te bedijken. Zo wordt in de loop van de 10de eeuw de Oude Zeedijk aangelegd als een preventieve maatregel tegen de instroom van zout- en brakwater vanuit de IJzergeul. De landzijde van de Oude Zeedijk - het gebied ten westen - wordt dan ook in deze eeuw gecultiveerd.

In tegenstelling tot de landzijde wordt de zeezijde (oostzijde) van de Oude Zeedijk - waaronder dus ook het grondgebied van Stuivekenskerke - in de 11de eeuw enkel tijdelijk bevolkt door schaapherders die vanuit de hogergelegen zandleemstreek opereren.

De naam Stuivekenskerke zou zijn afgeleid van het Germaanse *Stuvinas karika*, wat *kerk van Stuvin* zou betekenen. Conform aan het ontstaanspatroon van een aantal andere polderparochies zou Stuivekenskerke genaamd zijn naar de lokale grootgrondbezitter, in dit geval een zekere *Stuvin* of *Stuve*, die het initiatief nam om hier een kerk te stichten. Bovendien wijst het suffix '*-kerke*' zoals bij de meeste dorpen in het Middelland op een jongere, vermoedelijk 12de-eeuwse stichting.

Stuivekenskerke wordt dan ook pas voor het eerst in 1219 vermeld als *parochia de Stuvinskerke in loco qui Vatha Dicitur* of vrij vertaald *de parochie Stuivinskerke op de plaats die Vate genoemd wordt*. De Latijnse naam Vatha of het huidige Tervate - dat hier dus ook reeds wordt vermeld - laat zich verklaren als een wad of een ondiepe doorwaadbare plaats ter hoogte van de IJzer. De verkleiningsuitgang van *Stuve* is pas later ontstaan en wordt pas voor het eerst in 1468 als *Stuvekinskerke* vermeld.

Stuivekenskerke is vandaag een landelijk dorp met zeer verspreide hoevebouw en drie kleine bewoningskernen. Centraal op het grondgebied ligt de huidige dorpskern met de Sint-Pieterskerk, de pastorie, een voormalig schoolgebouw, een herberg en een aantal woningen. Deze dorpskern wordt doorgaans aangeduid als *Nieuw-Stuivekenskerke*, vermits deze zich circa 1870 ontwikkelde rond de pas gebouwde Sint-Pieterskerk op zo'n 2 kilometer ten noorden van de toenmalige dorpskern. Een tweede kleine bewoningskern van een aantal woningen en een hoeve situeert zich in het meest zuidoostelijke puntje en herinnert - behoudens de naam *Oud-Stuivekenskerke* - nog nauwelijks aan de dorpskern van voor 1870. Tot slot is er nog het aloude gehucht *Tervate* (eerste vermelding in 1219) dat op de linkeroever voor de grote bocht van de IJzer is gesitueerd.

Bestuurlijk behoorde het grondgebied van de parochie *Stuivekenskerke* in het ancien régime gedeeltelijk tot de Zuidvierschaar van de kasselrij Veurne. Een ander deel behoorde echter tot de in 1066 gestichte heerlijkheid *'t Vrije van Rijssel*. Deze contribuante heerlijkheid behoorde tot de *Generaliteit van de Acht Parochies* en viel aldusdanig buiten de eigenlijke jurisdictie van de kasselrij Veurne. Op religieus vlak vormt Stuivekenskerke een buitenbeentje: ondanks zijn ligging ten westen van de IJzer behoorde het net als de dorpen ten oosten van de IJzer achtereenvolgens tot het bisdom Doornik (tot 1559), het bisdom Brugge (tot 1801), het bisdom Gent (tot 1834) en vanaf 1834 opnieuw tot het bisdom Brugge. Een verklaring voor deze anomalie moet gezocht worden in het feit dat Stuivekenskerke vanuit de parochie Vladslo (ten oosten van de IJzer) werd gesticht. Stuivekenskerke ging dan ook net als Vladslo tot 1802 mee met de Dekenij van Gistel. Tussen 1802 en 1834 behoorde de parochie dan tot de dekenij Veurne en vanaf 1834 tot de dekenij Diksmuide.

Volgens de Ferrariskaart telde de oude dorpskern (cf. supra en infra) in het zuiden van de parochie *Stuvekenskercke* niet veel meer dan een kerk en een aantal huizen. De dorpskom was toen ook enkel bereikbaar vanuit het noorden via een doodlopend landwegeltje. Het gehucht *Tervaete*, ten noorden in de bocht van de IJzer, is op het eind van de 18de eeuw op zijn minst even, zo niet groter dan de eigenlijke dorpskern. Het landelijke gebied werd toen voornamelijk gekenmerkt door sterk verspreide, vaak omwalde hoevesites en het dubbel omwalde *'t Clooster Vicogne* met zijn *Clooster Molen* als enige molen op het grondgebied Stuivekenskerke.

Op 3 augustus 1914 weigert België Duitsland een vrije doorgang naar Frankrijk. De dag daarna valt Duitsland België binnen. 14 oktober 1914: Brugge valt. Koning Albert I beslist de linkeroever van de IJzer uit te bouwen als een verdedigingslinie. Deze oever zorgt immers door zijn bijna 2 m hogere ligging ten opzicht van de rechteroever een relatieve veiligheid voor zijn verdedigers. Bovendien bieden een aantal geografische aspecten ten westen van de IJzer een bijkomende ruggesteun bij een eventuele terugtrekking. Vooreerst is er een geheel van waterlopen (onder meer Reigersvliet, Beverdijkvaart en Noordvaart) dat min of meer evenwijdig met de IJzer loopt. Ten tweede is er de spoorwegberm van de lijn Diksmuide-Nieuwpoort die ongeveer 1 à 2 meter boven het omliggende landschap uitsteekt en tot slot is er dan ook nog op zo'n 10 kilometer ten westen van de IJzer de Lovaart.

Op 16 oktober 1914 neem het Belgische leger zijn stellingen op de linkeroever van de IJzer in. Binnen deze verdedigingslinie vormt de bocht van de IJzer ter hoogte van Tervate echter een zwakke schakel en dit zowel omwille van geografische aspecten (namelijk de mogelijkheid om in de flanken te worden aangevallen), alsook omwille van het feit dat hier net de scheidingslijn van twee verschillende divisies (Eerste en Vierde Divisie) ligt. De Duitsers zullen hier dan ook tijdens de IJzerslag (18 oktober-30 oktober 1914) meermaals proberen de linie te doorbreken.

Op 18 oktober 1914 barst de Slag aan de IJzer los. De Duitse troepen forceren een massale aanval. Aan de IJzer vallen ze de haastig geïnstalleerde Belgische voorlinie en voorposten ten oosten van de IJzer aan. Een dag later wordt de brug over Tervate opgeblazen door de Belgische Genie om te verhinderen dat de Duitsers via deze brug de IJzer kunnen oversteken. Op 22 oktober 1914 slagen de Duitsers er in om ter hoogte van de bocht van Tervate 's nachts ongemerkt de IJzer over te steken en op ongeveer 800 m ten zuiden van de Schoorbakkebrug (Pervijze) een eerste noodbrug te slaan. Hiermee slagen ze erin de

volledige bocht ter hoogte van Tervate in te nemen. Hierop start het Belgische Leger tevergeefs twee tegenoffensieven. Hoewel het Belgische leger er niet in slaagt om de Duitse troepen terug tot over de IJzer te dwingen, wordt een verdere doorbraak van de Duitse troepen (voorlopig) voorkomen.

Op 23 oktober 1914 bereiken Duitse troepen Schoorbakke (Pervijze) op de grens met Schore (Middelkerke) en veroveren de plaatsen Tervate en de kasteelhoeve Vicogne. Het gehucht Tervate wordt door brand volledig in de as gelegd. Het Belgische leger moet zich noodgedwongen terugtrekken tot achter de tweede linie gevormd door de Noordvaart, de Beverdijk, de Reigersvliet en "Oud-Stuivekenskerke". De volgende dag stoten de Duitsers door tot de Kloosterhoek (Stuivekenskerke) en bezetten de hoeves *Vicogne* (Stuivekenskerke), *Vandewoude* (Kaaskerke) en *Den Toren* (Kaaskerke). Vermits de hoeve *Vicogne* een van de vooruitgeschoven posten van de Duitsers is, wordt deze hoeve volledig in puin geschoten.

Door de geslaagde inundatie van de IJzervlakte op 26 oktober 1914 dienen de Duitse troepen hun stellingen tussen de spoorwegberm en de IJzer te verlaten. Hiermee komt een einde aan de IJzerslag en wordt de Eerste Wereldoorlog de komende vier jaar een stellingenoorlog waarbij het geïndundeerde Stuivekenskerke onder beide partijen verdeeld blijft: de Duitse troepen hebben hun voorposten in *Nieuw-Stuivekenskerke*, het *Château de Vicogne*, de *Kloosterhoek* en alle hoeves in de Tervatebocht, terwijl de Belgische voorposten gestationeerd zijn in *Oud-Stuivekenskerke* en de hoeve *Reigersvliet*. Door zijn ligging te midden van twee frontlinies wordt Stuivekenskerke in de Eerste Wereldoorlog volledig verwoest.

In maart 1918 vindt de *Slag aan de Reigersvliet* plaats. Duitse *Stosstruppe* voeren verschillende verrassingsaanvallen uit op de Belgische voorpost Reigersvliet. De Belgische troepen slagen er echter telkenmale in om de ingenomen stellingen te heroveren, maar ten koste van heel wat mensenlevens. Op 16 oktober 1918 verlaten de Duitsers de IJzervlakte. In 1919 kan de wederopbouw van Stuivekenskerke starten.

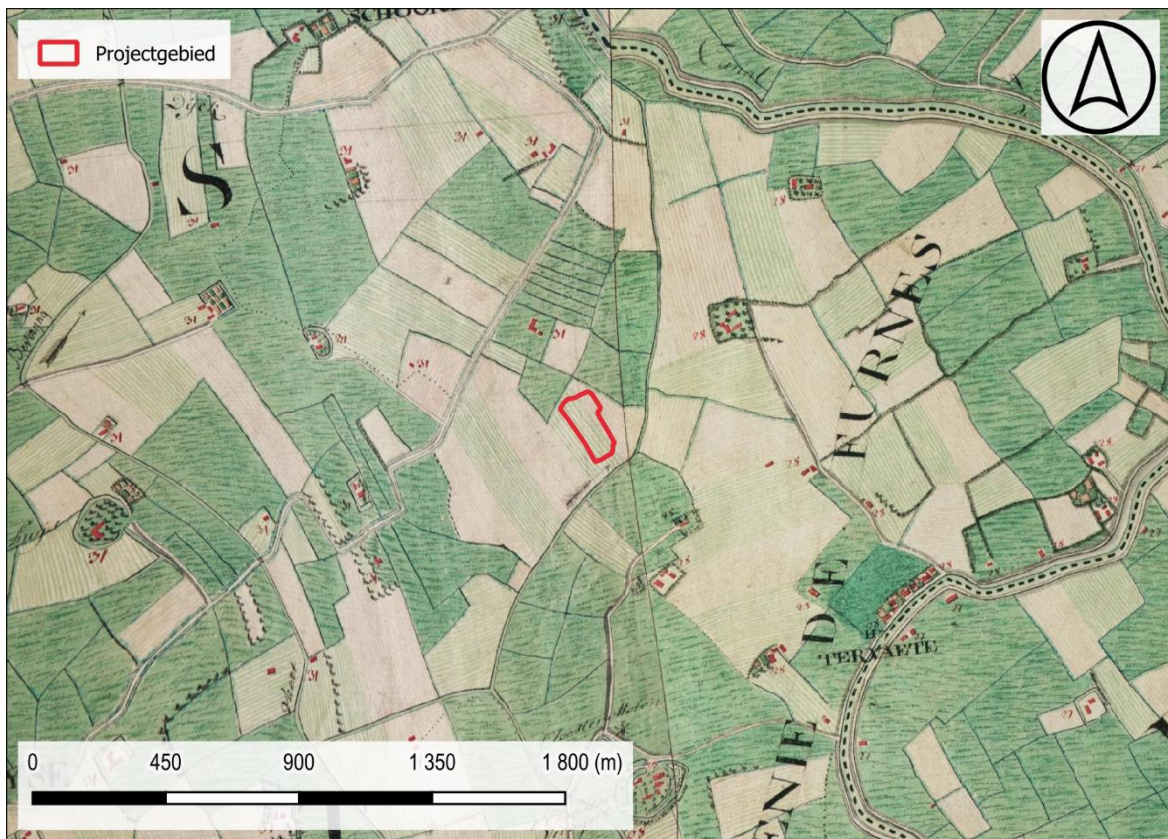
Gelet op de ligging van het plangebied nabij het front is contact opgenomen met Dr. Birger Stichelbaut (UGent). Volgens hem raakt het projectgebied heel nipt aan een Duitse loopgraaf uit een voorpost. Dit is te zien op figuur 20.

II. Projectgebied

De Ferrariskaart (1771-77) karteert het projectgebied ter hoogte van ongebouwd akkerland met aan zuidoostelijke zijde een waterloop en in het noordwesten de historische voorloper van de Lagaenestraat. In de ruimere omgeving zijn enkele omgrachte hoeves te zien. Verder in het oosten is een meander van de Ijzer afgebeeld.

Op de latere 19de eeuwse kaarten blijft het terrein vrij van bebouwing. De opvallende wijziging in het landschap ten opzichte van de Ferrariskaart is het verleggen van de waterloop van het zuidoosten van het projectgebied naar het noordwesten. Het gaat om de Kleine Beverdijk.

De orthofotosequentie toont weinig noemenswaardige evolutie voor de laatste vijf decennia binnen de projectgrenzen. Het terrein is gedurende de gehele periode in gebruik als onbebouwd akker- of grasland met centraal een NW-ZO georiënteerde gracht, alsook een stuk gracht in de meest noordelijke hoek.

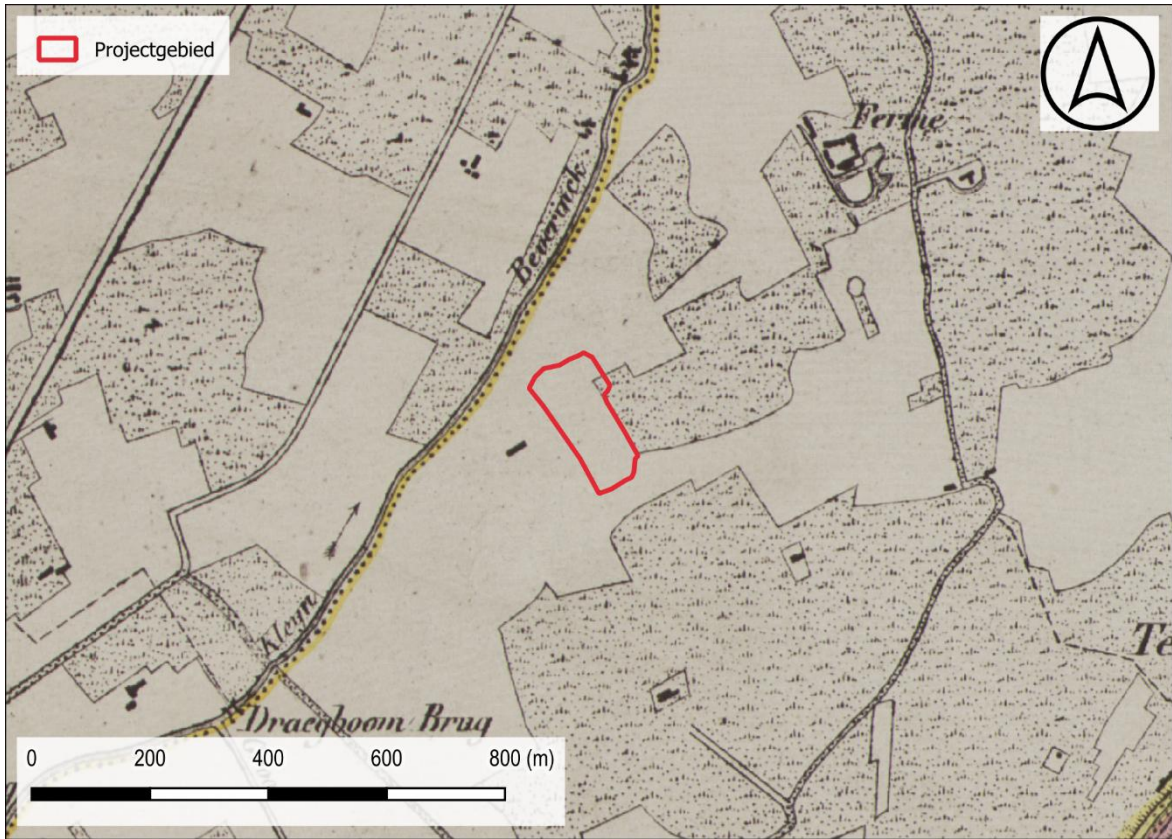
Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

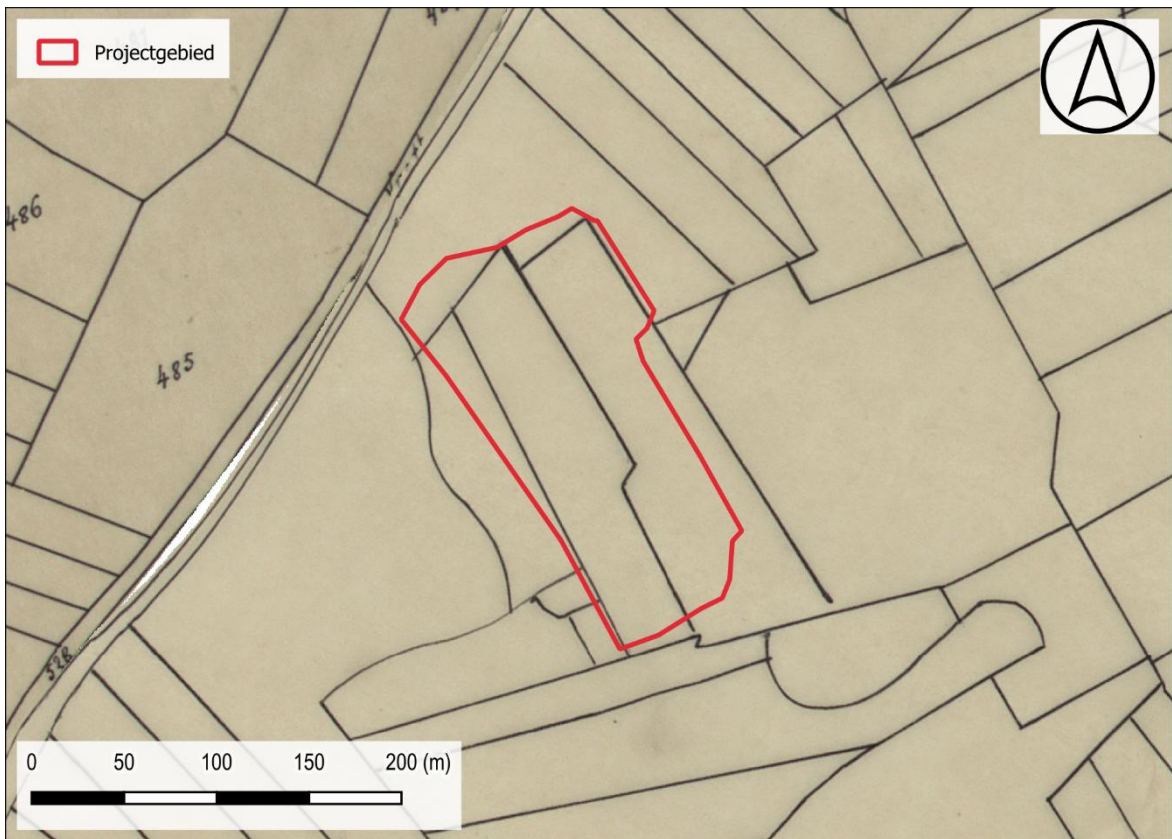
Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

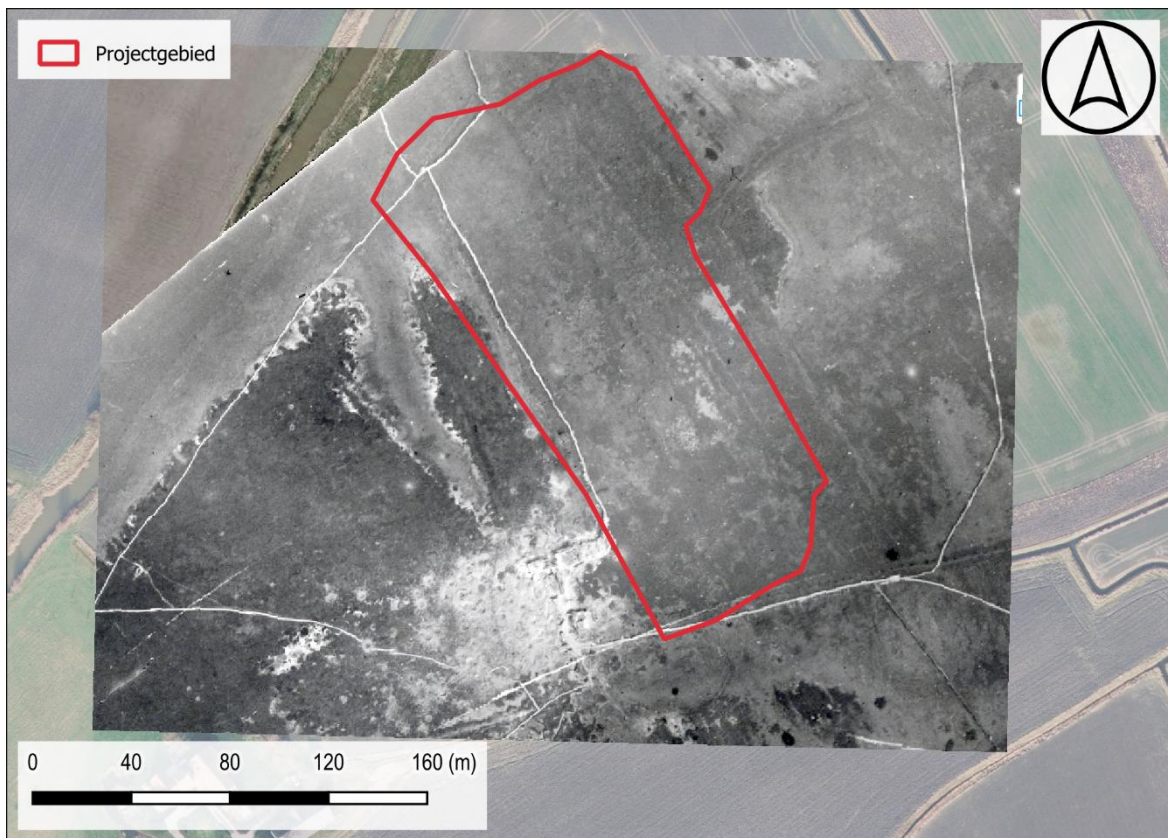
Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)

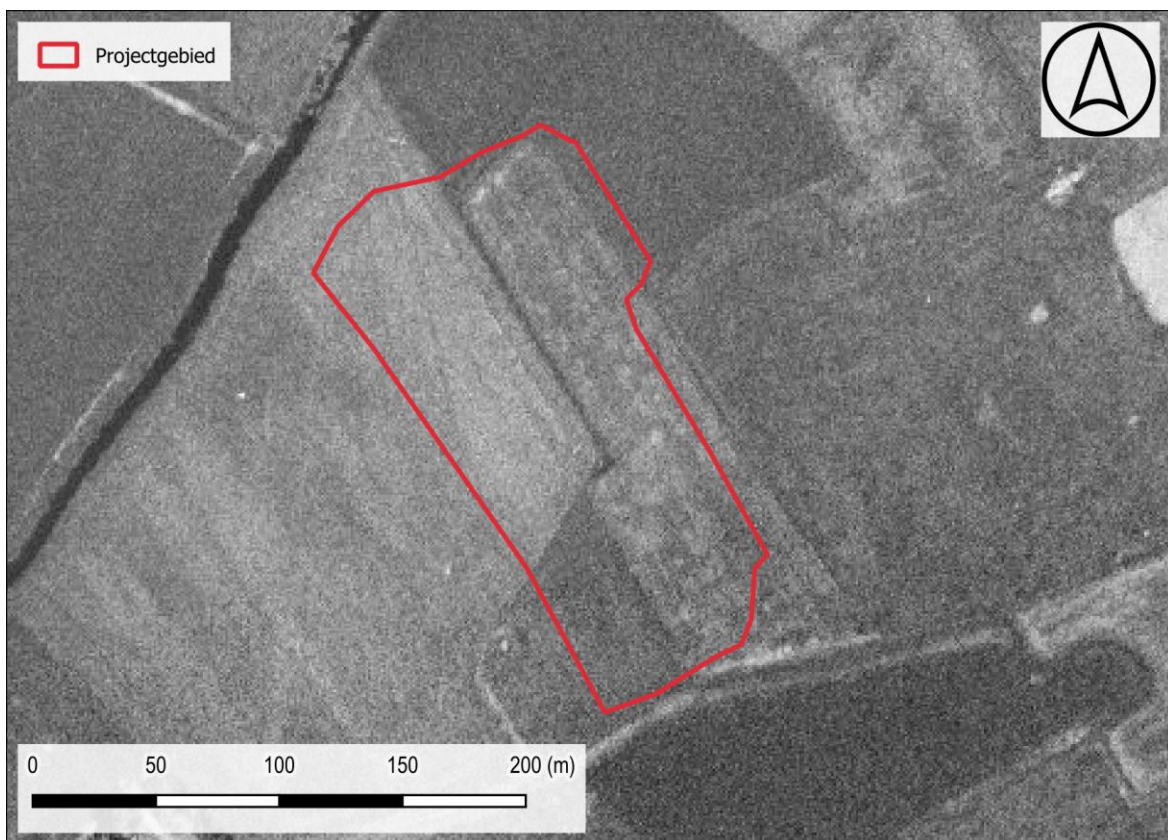
Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt)

Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. Popkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt)

Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. luchtbeeld van Ferme de Beverdijk, 18 mei 1917. (Bron: KLM-MRA)

Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt)

Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt)

Figuur 23: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt)

Figuur 24: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt)

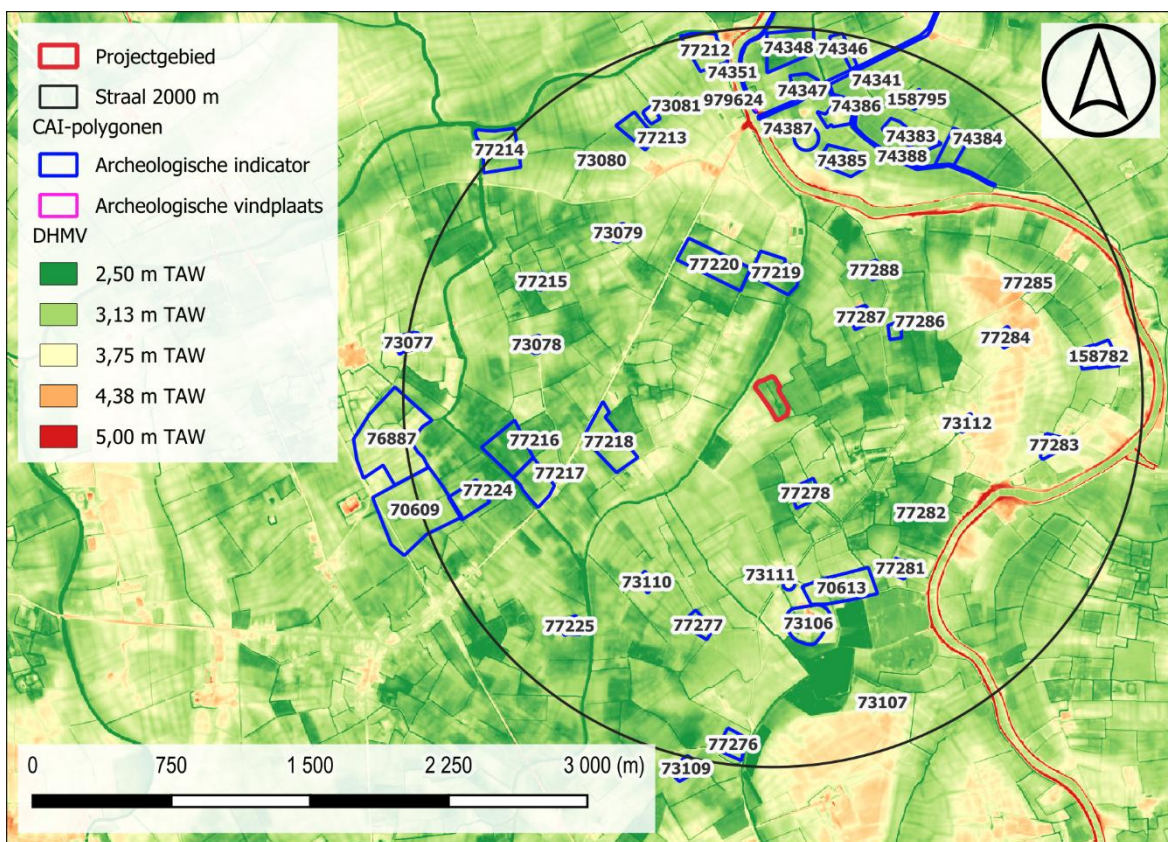

Figuur 25: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt)

1.2.3 Archeologisch kader

Vanwege het landelijke karakter van de omgeving en het gebrek aan grote bouwprojecten en bijgevolg noodonderzoek zijn nog maar weinig archeologische sites gekend in de omgeving van het plangebied. Daarnaast zijn oudere resten minder zichtbaar aangezien deze vermoedelijk dieper te situeren zijn, onder jongere kleiafzettingen. Aan de Schoorbakkebrug over de IJzer te Schore, werd bij noodonderzoek het restant van een WOI bunker vrijgelegd en geregistreerd. Daarnaast bestaan de gekende waarden voornamelijk uit omwalde laatmiddeleeuwse en vroegmoderne hoeves die gekend zijn via cartografische indicatoren en/of veldprospecties. Het grote aantal omwalde hoevecomplexen die vermoedelijk reeds terug gaan tot de volle middeleeuwen wijzen op een vrij intensieve agrarische exploitatie van de IJzerpolders eens de getijdenwerking stelselmatig wordt beteugeld.

Figuur 26: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

979624	<p>Toevalsvondst/Mechanische prospectie</p> <p>WOI: De bunker is een met stortbeton gegoten constructie, waarbij het gebruik van keien bijwijken zeer duidelijk is. De sporen van horizontale beschoeiingsplanken (18 tot 21 cm breed) voor de eigenlijke bunker en verticale planken voor de toegangen is evenzeer duidelijk. Een gleuf in de hoeken geeft aan hoe de planken met een verticaal balkje (5,5 op 3,5 cm) aan elkaar waren genageld. De beschikbare, rechthoekige binnenruimte meet 4,62 op 2 m. Op één plaats -aan de vijandige zijde- kon een muurdikte van 1,02 m vastgesteld worden. De structuur is voorzien van een plat dak, dat</p>
--------	---

	<p>0,75 m dik was. Op 0,4 m, van onderuit bekeken, valt één bewapeningsniveau op, waarin betonijzers en staven zijn verwerkt. De staven zijn enkel in de breedte gebruikt. De beschikbare hoogte bedraagt 1,1 m. De vloerdikte komt op 15 cm. De bunker is in beide hoeken op de oostzijde -aan de vriendelijke zijde- voorzien van een toegang, die 0,65 m breed was. Tegen de gevels kwam een dubbele vertanding (4, 7 en 6 cm) voor, die met een deur in verband kan gebracht worden. In de vulling van de toegangen zijn geprofileerde betonbrokstukken gevonden, die met bepaalde onderdelen of nevenstructuren in verband moeten staan. Vondsten die gerelateerd zijn aan de bezetting van de bunker zijn niet gevonden.</p> <p>Bron: Dewilde M. 2019: Onderzoek van een bunker uit de Eerste Wereldoorlog aan de Schoorbakkebrug, Schore (Middelkerke) (prov. West-Vlaanderen). Eindverslag van een toevalsvondst, Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed 107, Brussel.</p>
--	--

II. Archeologische indicatoren

70609	<p>Toevalsvondst</p> <p>Midden-Romeinse tijd: Een kruik in gewoon aardewerk; Eifelwaar; ingeknepen tuit in de richting van het oor; tweeledig oor</p>
70613	<p>Toevalsvondst</p> <p>Midden-Romeinse tijd: bord in terra sigillata (Drag. 31), kommetje in terra sigillata (Drag. 40), beker in terra nigra met rolstempelversiering, fragment van hertshoorn; waarschijnlijk deel uitmakend van een grafensemble, (datering volgens Thoen)</p>
73077	<p>Veldkartering</p> <p>Late middeleeuwen: Hoeve uit de wederopbouwperiode van de jaren 1920, gelegen net ten zuidoosten van de na de Eerste Wereldoorlog verlaten site van het <i>Blauwhuis</i> en de gedesaffekteerde spoorlijn Diksmuide-Nieuwpoort. Het domein van de historische hoeve <i>Blauwhuis</i> (cf. Berkelhofstraat z.nr.) werd na de oorlog in twee gesplitst en er werden twee hoeves heropgebouwd, één ten westen van de oorspronkelijke site, aan de Nieuwpoortstraat en de hier behandelde hoeve net ten oosten ervan, die bekend staat als de hoeve "Klein Blauwhuis". Prospectie 1974: nog bestaande hoeve op een ongeveer rechthoekige site met walgracht aan de west-, zuid- en oostzijden. De walgrachtarm aan de noordzijde werd kort na WO II gedempt. Het is mogelijk dat de site al in de late middeleeuwen ontstaan is, maar de archeologische dateringselementen zijn slechts zeer schaars.</p>
73078	<p>Indicator cartografie/Veldkartering</p> <p>Late middeleeuwen: Site met walgracht. Prospectie 1974: nog bestaande hoeve met sporen van een gedempte walgracht langsheen de oost- en de westzijden. De walgracht werd vanaf 1945 geleidelijk gedempt. Er zijn elementen die suggereren dat er reeds in de late middeleeuwen bewoning voorkwam. Laatmiddeleeuws aardewerk: 5-tal grijze wandscherven en ten minste een 3-tal rode scherven.</p>
73079	<p>Erfgoedonderzoek /Indicator cartografie</p> <p>Late middeleeuwen: Site met walgracht. Continuïteit, gracht en gebouwen nog aanwezig in 1850</p>

73080	Veldkartering Late middeleeuwen: laatmiddeleeuws aardewerk: 3 grijze en 2 rode fragmenten. Ook postmiddeleeuws en recent aardewerk. Baksteenpuin. Prospectie 1974: resten van walgracht en lineaire depressie. Oppervlaktevondsten suggereren dat er hier mogelijk reeds bewoning bestond in de late middeleeuwen. De hoeve verdween wellicht in de loop van WO I.
73081	Indicator Cartografie Late middeleeuwen: Continuïteit, gebouwen nog aanwezig in 1850, gracht niet meer
73106	Veldkartering Volle middeleeuwen: Enkele grijze scherven met korrelig oppervlak. Mogelijk al bewoning in de 12de of 13de eeuw. De oorsprong van de hoeve gaat terug op de vestiging van een schaapskooi in de loop van de 12de eeuw. In 1161 werd de schaapskooi bezit van de Franse Norbertijnenabdij Vicogne. Kloosterdomein met kerk, poortgebouw en dubbele omwalling. Late middeleeuwen: Laatmiddeleeuws aardewerk: grijze en rode scherven. Ook een aantal postmiddeleeuwse en recente scherven. Prospectie 1974: nog bestaande hoeve, restanten van dubbele walgracht aan de westzijde. De hoeve was vernield in de Eerste Wereldoorlog en werd heropgebouwd in 1925. In die periode werd de binnenste walgracht gedeeltelijk gedempt. Continuïteit, gracht en gebouwen nog aanwezig in 1850, gracht en terreinen bewaard tot op heden.
73107	Veldkartering Late middeleeuwen: Laatmiddeleeuws aardewerk: 4 grijze scherven, een bodemfragment van een rode braadpan en een bodemscherf met uitgeknepen schelpvoetje in rood aardewerk. Ook postmiddeleeuwse en recente scherven. In totaal slechts 24 scherven, baksteenpuin. Prospectie 1974: ongeveer vierkante site, walgrachtdepressies aan de zuid- en oostzijden, en minder scherp afgelijnd aan de noordzijde. Er was hier waarschijnlijk al bewoning in de late middeleeuwen. Deze leefde verder tot in de Eerste Wereldoorlog. Continuïteit, gracht nog aanwezig in 1850.
73109	Indicator cartografie Late middeleeuwen: Site met walgracht
73110	Veldkartering/Indicator cartografie Late middeleeuwen: Site met walgracht. Laatmiddeleeuws aardewerk: 3-tal grijze wandscherfjes en 3-tal rode scherven. Ook enkele postmiddeleeuwse en recente scherven. Prospectie 1974: nog bestaande hoeve met walgrachtrest aan de zuidwestzijde. Delen van de walgracht zijn gedurende de laatste 40 jaar gedempt. Oppervlaktevondsten suggereren dat de bewoning teruggaat tot de late middeleeuwen. Continuïteit, gracht en gebouwen nog aanwezig in 1850.
73111	Erfgoedonderzoek/Indicator cartografie Nieuwe tijd: Kloostermolen, de molen bevond zich ten noorden van de dubbele omwalling, ongeveer ter hoogte van de huidige Sint-Pieterskerk. Molen was nog aanwezig in 1850 en al aangeduid op Ferraris

73112	Veldkartering Late middeleeuwen: Site met walgracht. Laatmiddeleeuws aardewerk: 4 grijze en ten minste 2 rode wandscherfjes. Ook enkele postmiddeleeuwse en recente scherven. Prospectie 1974: nog bestaande hoeve met walgrachtrest aan de zuidoostzijde. Een deel van de walgracht werd in 1969 gedempt. Continuïteit, gracht en gebouwen waren nog aanwezig in 1850. De site was wellicht al bewoond in de late middeleeuwen.
74341	Veldkartering Late middeleeuwen: Het betreft de Schorestraat vanaf de Schoorbakkebrug (Ijzer) tot aan de Spermaliewijk. Er werden geen archaeologica gerecupereerd. Reeds aangegeven op kaart van Pourbus (1562-1571)
74346	Veldkartering Romeinse tijd: restgroep Romeins aardewerk (technisch aardewerk) Volle middeleeuwen: Mogelijke verdwenen bewoning. Bij prospectie werd gevonden: vroeg oxiderend gebakken aardewerk, vroeg reducerend gebakken aardewerk, hoogversierd aardewerk, oxiderend gebakken aardewerk, Siegburg – steengoed, Langerwehe – steengoed, overig steengoed, pijpekoppen, metaalresten WO I. Het vondstenmateriaal kan ruim gedateerd worden tussen 12de en 17de eeuw. volle tot postmiddeleeuwse periode
74347	Veldkartering Late middeleeuwen: reducerend gebakken aardewerk, oxiderend gebakken aardewerk, steengoed, Majolica, faiencefragmenten, metaalresten WO I. Meeste materiaal behoort tot 14de/15de eeuw. Ook materiaal tot 17de eeuw.
74348	Veldkartering Late middeleeuwen: opgevoerde grond, dus als niet-relevant beschouwd: vroeg reducerend gebakken aardewerk, laat reducerend gebakken aardewerk, vroeg steengoed, steengoed, Westerwald steengoed, pijpsteelfragmenten, metaalresten uit WO I en mogelijk ook post-middeleeuws materiaal
74351	Veldkartering Late middeleeuwen: vroeg reducerend gebakken aardewerk, oxiderend gebakken aardewerk, restgroep oxiderend gebakken aardewerk, steengoed. 13de en 14de eeuw goed aangegeven door het aardewerk, een aantal zaken kunnen deze periode uitstrekken tot eind 15de eeuw, eventueel 16de eeuw.
74383	Veldkartering Volle middeleeuwen: Materiaal werd aangevoerd en kan dus niet in context geplaatst worden. vroeg reducerend gebakken aardewerk, laat reducerend gebakken aardewerk, hoogversierd aardewerk, oxiderend gebakken aardewerk, protosteengoed, Siegburg – steengoed, Raeren – steengoed, overig steengoed, Westerwald – steengoed, Maaslands wit oxiderend gebakken aardewerk, chronologisch zwaartepunt in late middeleeuwen. Volle tot postmiddeleeuwse periode
74384	Veldkartering

	Late middeleeuwen: Site met walgracht. restgroep oxiderend gebakken aardewerk, vroeg reducerend gebakken aardewerk, hoogversierd aardewerk, oxiderend gebakken aardewerk, Weserwaar. Late 13de eeuw tot einde 16de eeuw, met overwicht in 14de/16de eeuw.
74385	Veldkartering Late middeleeuwen: vroeg reducerend gebakken aardewerk, restgroep vroeg oxiderend gebakken aardewerk, oxiderend gebakken aardewerk, Langerwehe – steengoed, overig steengoed, Weserwaar, Maaslands wit oxiderend gebakken aardewerk. Chronologisch zwaartepunt in 14de/15de eeuw.
74386	Veldkartering Volle middeleeuwen: Site met walgracht. <i>Schoorbakkehoeve</i> . benaming verwijzend naar de nabijgelegen gelijknamige brug over de IJzer; eertijds "KNUYDTWALLE". Abdijhoeve in 1176 door Filips van de Elzas, graaf van Vlaanderen, geschonken aan de Sint-Niklaasabdij van Veurne; in de Franse Tijd verbeurd verklaard en verkocht in 1798. Na de verwoesting tijdens de Eerste Wereldoorlog heropgebouwd. Omwalling nog gedeeltelijk bewaard gebleven; waarschijnlijk oorspronkelijk enkelvoudige site met vierkante omwalling. Er werd geen materiaal gerecupereerd op het terrein van de hofstede. Oudste vermelding van bewoning te plaatsen in 1176.
74387	Veldkartering Late middeleeuwen: laat reducerend gebakken aardewerk, oxiderend gebakken aardewerk, baksteenfragmenten. Materiaal mogelijk aangevoerd en wordt als niet-relevant beschouwd.
74388	Veldkartering Late middeleeuwen: de Keiemstraat. Er werden geen archeologica gerecupereerd. Oudste bron: kaart van Pourbus (1562-1571)
76887	Erfgoedonderzoek Late middeleeuwen: Site met walgracht. opper-/ neerhofstructuur. Het wooneiland van ca. 33 op 27 m steekt ongeveer een halve meter boven het maaiveld uit en is omringd door een walgrachtdepressie van 5 à 10 m breed. In de achterliggende weiden is een complex van omgrachte weiden herkenbaar, mogelijk de resten van een neerhofstructuur. Beschermd als monument. Site werd waarschijnlijk verlaten na vernietiging tijdens WO I
77212	Veldkartering Late middeleeuwen: klein baksteenpuin, beendermateriaal, laatmiddeleeuws (vooral grijze (70-tal), enkele rode scherven) en postmiddeleeuws (zeer sporadisch; horen wellicht niet bij site) aardewerk. Prospectie 1974: lichter gekleurde vlek zonder duidelijke aflijning, duidelijke concentratie van oppervlaktevondsten. De oppervlaktevondsten suggereren dat de site reeds in de late middeleeuwen bewoond was. Deze bewoning verdween mogelijk reeds voor het einde van de middeleeuwen.
77213	Veldkartering Late middeleeuwen: Site met walgracht. Prospectie 1974: lineaire depressie, muurresten. Oppervlaktevondsten suggereren dat er mogelijk al in de late middeleeuwen bewoning was. De hoeve verdween in de loop van WO

	I. baksteenpuin; sporen van muurresten. laatmiddeleeuws (3 grijze en 2 rode scherven), postmiddeleeuws en recent aardewerk
77214	<p>Veldkartering</p> <p>Volle middeleeuwen: Site met walgracht. baksteenpuin, relatief weinig scherven op opperhof (site mechanisch geëffend). In totaal 50-tal scherven: laatmiddeleeuws (sommige scherven behoren mogelijk tot de volle middeleeuwen). Prospectie 1974: tweeledige site (opper- en neerhof), donkere depressies. Op het opperhof werden resten gevonden van een N-Z-georiënteerde constructie: fundering van de oostmuur en uitbraakkuil van de westmuur. De bewoning ontstond mogelijk al in de 12de of 13de eeuw. Ze verdween mogelijk al voor het einde van de middeleeuwen. Het baksteenformaat suggereert een datering op het einde van de 13de eeuw.</p> <p>Late middeleeuwen: Laatmiddeleeuws aardewerk: grijs en rood aardewerk. Fragment van een 14de eeuws steengoedkruikje.</p>
77215	<p>Veldkartering</p> <p>Late middeleeuwen: Site met walgracht. Prospectie 1974: weiland met licht oneffen oppervlak (geen duidelijk afgelijnd site). Oppervlaktevondsten. De oppervlaktevondsten geven aan dat er hier mogelijk bewoning was in de late middeleeuwen. De bewoning verdween wellicht omstreeks 1800. Laatmiddeleeuws aardewerk: 25 grijze fragmenten en rode ceramiek. Ook postmiddeleeuws aardewerk. Vondsten vooral in perceelsgracht. baksteenpuin; resten van een bakstenen gemetste fundering in de kant van de perceelsgracht. Vondsten vooral in perceelsgracht</p>
77216	<p>Veldkartering</p> <p>Late middeleeuwen: Site met walgracht. Prospectie 1974: oude walgrachtdepressie.</p> <p>De site ontstond wellicht in de late middeleeuwen en lijkt ook al voor het einde van die periode verlaten te zijn geweest. Baksteenpuin, laatmiddeleeuws (vooral grijs) aardewerk, beendermateriaal.</p>
77217	<p>Veldkartering</p> <p>Late middeleeuwen: Site met walgracht. Prospectie 1974: ongeveer rechthoekige site, lineaire walgrachtdepressie. De bewoning zou eventueel al voor de late middeleeuwen tot stand gekomen zijn, maar is toch duidelijk geconcentreerd in de late middeleeuwen. De site werd wellicht voor het einde van de middeleeuwen verlaten. Grijze ceramiek met korrelige structuur is mogelijk in de 12de-13de eeuw te dateren. 12de-13de eeuw, weinig baksteenpuin, enkele fragmenten van dierenbeenderen, laatmiddeleeuws aardewerk (grijs en rood. Jonger aardewerk is uitzonderlijk)</p>
77218	<p>Veldkartering</p> <p>Late middeleeuwen: Prospectie 1974: akker met licht bol oppervlak, zwakke concentratie van oppervlaktevondsten. ongeveer vierkante site, depressie van een verdwenen gracht. De oppervlaktevondsten suggereren dat de site in de late middeleeuwen bewoond was en mogelijk reeds voor het einde van de middeleeuwen - mogelijk al in de 14de eeuw - verlaten werd. Blijkbaar vestigde zich hier een bewoning in de late middeleeuwen die mogelijk tot op het einde van de 18de of tot in het begin van de 19de eeuw bleef bestaan. Dan verplaatsten de gebouwen zich naar een plaats onmiddellijk buiten de oorspronkelijke site. De bewoning verdween in de loop van de 2de helft van</p>

	<p>de 19de eeuw (allemaal hypothetisch). Baksteenpuin, Laatmiddeleeuws aardewerk: fragmenten grijze ceramiek (o.a. 14de eeuwse kookpotranden), roodgebakken ceramiek, wandscherf in zgn. vroeg steengoed met ijzerengobe (14de eeuw?). Laatmiddeleeuws aardewerk: 40-tal grijze scherven en ook roodgebakken ceramiek. Ook postmiddeleeuws en recent aardewerk.</p>
77219	<p>Veldkartering</p> <p>Late middeleeuwen: Site met walgracht. Prospectie 1974: duidelijk spoor van een vierkante site afgelijnd door een lineaire depressie (verdwenen walgracht).</p> <p>De oppervlaktevondsten suggereren dat de site reeds in de 14de eeuw bewoond was en dat de bewoning misschien verder leefde tot in de 16de eeuw. baksteenpuin (o.a. geglazuurde bakstenen), dierenbeenderen. Laatmiddeleeuws aardewerk: grijze ceramiek en roodgebakken ceramiek. Ook postmiddeleeuws aardewerk, maar slechts weinig.</p>
77220	<p>Veldkartering</p> <p>Late middeleeuwen: Site met walgracht. Prospectie 1974: rechthoekige site, walgrachtspoor, concentratie van puin en scherven. Oude walgrachtdepressie, concentratie van oppervlaktevondsten. De bewoning bestond reeds in de late middeleeuwen en werd wellicht slechts kort na het einde van de middeleeuwen verlaten. De bewoning heeft zich hier wellicht in de late middeleeuwen (en meer bepaald in de 14de eeuw) gevestigd en bleef waarschijnlijk verder bestaan tot in de 16de eeuw. Baksteenpuin, laatmiddeleeuws aardewerk: grijze en roodgebakken ceramiek. Ook beperkte hoeveelheid postmiddeleeuws aardewerk. Laatmiddeleeuws aardewerk: grijs aardewerk en roodgebakken ceramiek. Postmiddeleeuwse ceramiek is minder goed vertegenwoordigd en steengoedscherven zijn zeldzaam.</p>
77224	<p>Veldkartering</p> <p>Late middeleeuwen: 14 grijze en 7 rode fragmenten. Ook postmiddeleeuws en recent aardewerk. De huidige hoeve bevindt zich op een lichte ophoging. Ten zuiden en ten noorden van de hoeve is een zwakke lineaire depressie merkbaar (onduidelijk of het een verdwenen perceelsgracht of een verdwenen walgracht is). Een groot aantal oppervlaktevondsten in de moestuin ten zuiden van de hoevegebouwen. De site was wellicht in de late middeleeuwen bewoond.</p>
77225	<p>Veldkartering</p> <p>Late middeleeuwen: baksteenpuin (o.a. geglazuurde bakstenen). Dierenbeenderen. Laatmiddeleeuws aardewerk: 15-tal grijze wandscherven en enkele rode scherven. Oppervlaktevondsten suggereren dat er hier reeds bewoning was in de late middeleeuwen. Deze verdween wellicht op het einde van de 18de of in de vroege 19de eeuw.</p> <p>18de eeuw: Postmiddeleeuwse ceramiek en een 18de eeus steengoedfragmentje.</p>
77276	<p>Veldkartering</p> <p>Late middeleeuwen: Site met walgracht. Prospectie 1974: akker met diverse oude lineaire depressies. baksteenpuin (o.a. geglazuurde bakstenen); leesteenfragmenten, Laatmiddeleeuws aardewerk: 65-tal grijze scherven, rode ceramiek. Ook een wandscherfje in Siegburg of Beauvais steengoed. De oppervlaktevondsten suggereren dat de bewoning zich hier vestigde in de</p>

	14de eeuw. De einddatum is moeilijk te bepalen, maar het overwicht van grijze ceramiek doet vermoeden dat de site in de 15de eeuw, mogelijk zelfs al vroeger, verlaten werd.
77277	Veldkartering Late middeleeuwen: Site met walgracht. Prospectie 1974: ongeveer vierkante site afgelijnd door lineaire depressie van een oude gracht. Er was hier wellicht bewoning in de late middeleeuwen en het is niet uitgesloten dat die bewoning reeds voor het einde van die periode verdween. Een paar korreltjes baksteenpuin. Laatmiddeleeuws aardewerk: 3 grijze scherven.
77278	Veldkartering Late middeleeuwen: Site met walgracht. Prospectie 1974: ongeveer vierkante site afgelijnd door een ca. 8 m brede, lineaire depressie die op een oude gracht wijst. Enkele brokjes baksteenpuin, Laatmiddeleeuws aardewerk: 2 rode en 2 grijze scherven. Ook 2 postmiddeleeuwse scherven. De site was mogelijk al bewoond vanaf de late middeleeuwen. Er was bewoning tot in de 19de eeuw.
77281	Veldkartering Late middeleeuwen: Prospectie 1974: ongeveer rechthoekige site afgelijnd door een gewone perceelsgracht. Er is geen duidelijke walgracht, wat baksteenpuin, Laatmiddeleeuws aardewerk: 3-tal grijze en ten minste 3 rode scherven. De bewoning klimt mogelijk op tot de late middeleeuwen.
77282	Veldkartering Late middeleeuwen: Prospectie 1974: site met lichtjes bol oppervlak, perceelsgracht. Geen duidelijke resten van een walgracht. Wat baksteenpuin, laatmiddeleeuws aardewerk: 5 grijze wandscherven en ten minste 1 rode wandscherf. De site was mogelijk reeds bewoond in de late middeleeuwen (hypothese).
77283	Veldkartering Late middeleeuwen: Site met walgracht. Prospectie 1974: nog bestaande hoeve met walgrachtrest aan de noordwest- en aan de zuidwestzijden, deels gedempt. Grote delen van de walgracht werden in 1955 en in 1973 gedempt. Laatmiddeleeuws aardewerk: 2 grijze en 3 rode fragmentjes. Ook enkele postmiddeleeuwse en recente scherven. Mogelijk was hier reeds bewoning in de late middeleeuwen.
77284	Veldkartering Volle middeleeuwen: Grijze korrelige scherven, puinconcentraties. Prospectie 1974: akkerland. In 1971 werd het terrein geëffend met een bulldozer. De aarde werd toen in een lager gelegen zone geduwd (deze zou mogelijk overeenstemmen met de walgrachtrest die op oudere kartografische bronnen gesignaleerd wordt). Nu zijn er slechts zwakke sporen van lineaire depressies en een concentratie van allerlei puin en archaeologica.. Mogelijk was er al bewoning aanwezig in de 12de eeuw. Late middeleeuwen: laatmiddeleeuws (een aantal rode en 68 grijze scherven), postmiddeleeuws en recent aardewerk. Wijst op bewoning in de late middeleeuwen. De bewoning verdween vermoedelijk in de loop van de Eerste Wereldoorlog.
77285	Veldkartering

	Late middeleeuwen: Site met walgracht. Laatmiddeleeuws aardewerk: 4 grijze wandscherven en 9 fragmenten rode ceramiek, baksteenpuin, Prospectie 1974: ongeveer vierkante site, oude walgrachtdepressie. De site was bewoond in de late middeleeuwen en was mogelijk al voor het einde van die periode verlaten.
77286	Veldkartering Late middeleeuwen: Site met walgracht. baksteenpuin en dakpanfragmenten. laatmiddeleeuws (12 grijze en 13-tal rode scherven), postmiddeleeuws en recent aardewerk, beenderfragmenten. Prospectie 1974: vierkante site afgelijnd door een spoor van een verdwenen gracht, alleen nog zichtbaar aan de zuidzijde. Concentratie van puin en archaeologica. De site was mogelijk al bewoond in de late middeleeuwen. De bewoning verdween tussen 1873 en 1913.
77287	Veldkartering Late middeleeuwen: Site met walgracht. Laatmiddeleeuws aardewerk: 3 grijze scherven en 1 rood fragmentje, baksteenpuin, Prospectie 1974: nog bestaande hoeve. De sporen en resten van walgrachten zijn verdwenen (wel nog zichtbaar op oudere luchtfoto's). De walgrachtdepressies werden gedempt in 1970-1973. Tot kort na de Tweede Wereldoorlog was het walgrachtensysteem nog zichtbaar in de vorm van grachtdepressies. Het zuidelijke deel van de site lijkt bewoond te zijn geweest in de late middeleeuwen. De huidige hoeve zou zich in de loop van de late middeleeuwen of in de 16de - 18de eeuw naar het noordelijke deel van de site verplaatst hebben.
77288	Veldkartering Late middeleeuwen: Laatmiddeleeuws aardewerk: 2 grijze scherven en 1 rode scherf, baksteenpuin. Prospectie 1974: oude walgrachtdepressie. De site was mogelijk reeds bewoond in de late middeleeuwen, en werd mogelijk al voor het einde van die periode verlaten.
158782	Veldkartering Late middeleeuwen: Site met walgracht. Site met walgracht. De gebouwen zijn niet bewaard (huidige bebouwing dateert van na WOII), maar delen van de omgrachting wel. gaat waarschijnlijk terug tot de late middeleeuwen
158795	Indicator luchtfotografie Late middeleeuwen: Site met walgracht. Op luchtfoto zijn sporen van grachten te zien; het gaat hier waarschijnlijk om een site met walgracht. Gaat waarschijnlijk terug tot de late middeleeuwen

1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK

De opdrachtgever plant het verbreden en uitdiepen van 2 bestaande grachten en daaropvolgende nivelleringswerken op een terrein aan de Stuivekenskerkestraat te Stuivekenskerke, deelgemeente van Diksmuide. Het volledige plangebied heeft een oppervlakte van ca. 21 801 m² en is in gebruik als akkerland. Na het verbreden en uitdiepen van de grachten wordt de vrijgekomen grond gebruikt om het resterende terrein licht op te hogen. Hierbij wordt de teelaarde niet vooraf afgegraven.

Stuivekenskerke bevindt zich ten noorden van Diksmuide, in de IJzerpolders. Het landschap in de omgeving is dan ook onlosmakelijk verbonden met de rivier en het gevecht tegen de getijdenwerking en overstromingen waarbij de omgeving doorspekt is met sloten, grachten, kanalen en dijken. Het plangebied bevindt zich ten zuiden van de Kleine Beverdijk, die verder richting het noordoosten aansluit op de IJzer. Op het DHMV is te zien dat het plangebied merkbaar lager ligt dan de belendende percelen. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het plangebied een profiel weer waarvan de top bestaat uit getijdenafzettingen van het Holoceen. Op de bodemkaart is te zien dat het plangebied quasi integraal samenvalt met een omvangrijk polygoon 'ontveende gronden'. De omliggende polygonen wijzen op de aanwezigheid van kleiplaatgronden waarbij een veenpakket afgezet kan zijn op de Pleistocene afzettingen en vervolgens is afgedekt door klei. Wanneer deze ontvening heeft plaatsgevonden is niet gekend. Dit impliceert ook niet noodzakelijk een vlakdekkende afgraving, maar eerder een afgraving in afzonderlijke, langwerpige putten. Dit betekent wel dat eventueel aanwezig erfgoed dat dateert van voor de ontvening vermoedelijk reeds grotendeels is opgeruimd.

Het cartografische materiaal reflecteert het typische beeld van de kustpolders met relatief geïsoleerde bewoningskernen die worden verbonden door kanalen, verhoogde wegen en dijken. Op de Ferrariskaart is te zien dat het plangebied in gebruik is als akkerland en vrij is van enige bebouwing. Op het 19^e-eeuwse kaartmateriaal is geen verandering op te merken inzake het landgebruik. Het verloop van de Kleine Beverdijk ten noorden van het plangebied is aangeduid. Tijdens WOI, na de IJzerslag, komt Stuivekenskerke binnen het geïndeerde niemandsland te liggen. Op de randen van dit inundatiegebied worden door zowel Belgische troepen als Duitse troepen verschillende voorposten ingericht. Op een luchtfoto uit 1917 is ten zuidwesten van het plangebied een Duitse voorpost te herkennen. Binnen het plangebied zijn geen defensieve of logistieke structuren te herkennen. Vanwege de ligging tussen de frontlinies wordt de omgeving van Stuivekenskerke volledig verwoest. Doorheen de orthofotosequentie is geen wezenlijke verandering op te merken. Op het beeld van de jaren '80 is de huidige grachtenconfiguratie reeds duidelijk te herkennen.

Vanwege het landelijke karakter van de omgeving en het gebrek aan grote bouwprojecten en bijgevolg noodonderzoek zijn nog maar weinig archeologische sites gekend in de omgeving van het plangebied. Daarnaast zijn oudere resten minder zichtbaar aangezien deze vermoedelijk dieper te situeren zijn, onder jongere kleiafzettingen. Aan de Schoorbakkebrug over de IJzer te Schore, werd bij noodonderzoek het restant van een WOI bunker vrijgelegd en geregistreerd. Daarnaast bestaan de gekende waarden voornamelijk uit omwalde laatmiddeleeuwse en vroegmoderne hoeves die gekend zijn via cartografische indicatoren en/of veldprospecties. Het grote aantal omwalde hoevecomplexen die vermoedelijk reeds terug gaan tot de volle middeleeuwen wijzen op een vrij intensieve

agrarische exploitatie van de IJzerpolders eens de getijdenwerking stelselmatig wordt beteugeld.

Hoewel in de omgeving van het plangebied zeer zeker uitgegaan dient te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed wordt, vanwege de aard van de geplande werken en de informatie van de bodemkaart, een doorlopend onderzoekstraject als weinig zinvol ingeschat.

BIBLIOGRAFIE

LITERATUUR

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

KAARTMATERIAAL

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris [1771-1778]

Atlas der Buurtwegen d.d. 1842

Topografische kaart van Vandermaelen d.d. 1846 – 1854

Popp-kaart d.d. 1842-1879

DIGITALE BRONNEN

www.geopunt.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

<https://cartesius.be>

<https://loket.onroerenderfgoed.be>

BIJLAGE

FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).....	4
Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)	4
Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	6
Figuur 4: Opzet initiatiefnemer t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt).....	7
Figuur 5: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).9	
Figuur 6: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	9
Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	10
Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	10
Figuur 9: Hoogteverloop 1 NW-ZO	11
Figuur 10: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	11
Figuur 11: Hoogteverloop 2 NO-ZW	11
Figuur 12: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt).....	12
Figuur 13: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)	12
Figuur 14: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt).....	13
Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt).....	17
Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt).....	18
Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)	18
Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt) ...	19
Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt).....	19
Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. luchtbeeld van Ferme de Beverdijk, 18 mei 1917. (Bron: KLM-MRA).....	20
Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt).....	20
Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt).....	21
Figuur 23: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt).....	21
Figuur 24: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt).....	22
Figuur 25: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt).....	22
Figuur 26: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).	24

BOORLIJST

CHRONOLOGISCH KADER

